

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ทักษะคิดของลูกค้าเงินฝากประจำธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาในสังกัดสำนักงานเขตเวียงพิงค์ต่อการลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว มีแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

แนวคิดและทฤษฎี

1. ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) มาจากศัพท์ภาษาละตินว่า “Aptus” หมายความว่า เหมาะเจาะ (Fitness) หรือการปรับให้เหมาะ (Adaptation) (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2549)

เสรี วงษ์มณฑา (2542:106) กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นความโน้มเอียงในการเรียนรู้เพื่อให้มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะความพึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจหมายความถึง การแสดงความรู้สึกภายในที่สะท้อนว่าบุคคลมีความโน้มเอียงในความพอใจหรือไม่พอใจต่อบางสิ่ง เช่น ตราสินค้า บริการ เป็นต้น ทั้งนี้เกิดจากผลของกระบวนการทางจิตวิทยา

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2545:64) กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นผลของการผสมผสาน ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งออกมาในรูปการประเมินค่า อันอาจเป็นไปได้ในทางยอมรับหรือปฏิเสธ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526:1) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ รวมทั้งทำที่ที่แสดงออกถึงสภาพจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทัศนคติเป็นนามธรรม และเป็นส่วนที่ทำให้เกิดการแสดงออกด้านการปฏิบัติการ แต่ทัศนคติไม่ใช่แรงจูงใจ (Motive) และแรงขับ (Drive) หากแต่เป็นสภาพแห่งความพร้อมที่จะโต้ตอบ (State of Readiness) และแสดงให้ทราบถึงแนวทางของการสนองตอบของบุคคลต่อสิ่งเร้า

Thurstone, 1928 อ้างถึงใน ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) ทัศนคติ หมายถึง ผลรวมของ ความรู้สึก อคติ ความคิด ความกลัวต่อบางสิ่งบางอย่าง การแสดงออกด้านความคิด และความคิดนี้ เป็นสัญลักษณ์ของทัศนคติ ดังนั้นในการวัดทัศนคติ จึงทำได้โดยการวัดความคิดของบุคคลของสิ่งต่าง ๆ

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ทักษะคิด หมายถึง แนวความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยแนวความคิดนั้นเป็นผลมาจากการเรียนรู้หรือนำประสบการณ์เดิมมาเปรียบเทียบกับประเมินค่ากับสิ่งที่พบแล้วกำหนดผลของการประเมินออกมา ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นหรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. องค์ประกอบของทักษะคิด

Zimbardo and Ebbesen, 1970 (อ้างถึงใน พรทิพย์ บุญนิพัทธ์, 2539:49) กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะคิดว่าประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นเรื่องของการรู้หรือการคิดของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ถ้าคนเรารู้หรือเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็จะเกิดทักษะคิดต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าเราไม่รู้จักในสิ่งใดเลย ทักษะคิดก็ไม่เกิดขึ้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นความคิดอีกต่อหนึ่ง

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมหรือการกระทำ (Behavior Component or Action Tendency Component) เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มการปฏิบัติทำให้มีการแสดงออกด้านพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น ๆ ในทางใดทางหนึ่ง เช่น สนับสนุนส่งเสริม ช่วยเหลือหรือขัดขวาง เป็นต้น

จากองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบทางด้านความรู้เป็นพื้นฐานของทักษะคิด ก่อให้เกิดความรู้สึกและแนวโน้มในการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าหากบุคคลไม่มีความรู้ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Concept) ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วก็จะไม่มีทักษะคิดในเรื่องนั้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการออมและการลงทุน

การออม หมายถึง เงินที่สะสมไว้ซึ่งได้มาจากการจัดสรรรายได้เมื่อหักจากค่าใช้จ่ายแล้ว ซึ่งเงินออมส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของเงินฝากธนาคาร โดยได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทน

การลงทุน หมายถึง การที่ผู้มีเงินออมนำเงินออมไปแสวงหารายได้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเก็บไว้ใช้ในอนาคต โดยหวังว่าผลตอบแทนที่ได้รับจะคุ้มค่ากับความเสี่ย ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเงินออมเป็นรูปแบบการลงทุนจะขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและความพอใจของผู้ลงทุน (จิรัตน์ สังข์แก้ว, 2540:9) ดังนี้

1. ความปลอดภัยของเงินลงทุน (Securities of Principle) นอกจากจะหมายความถึงการรักษาเงินทุนเริ่มแรกให้คงไว้แล้ว ยังหมายรวมถึงการป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากอัตรา เงินเฟ้ออีกด้วย เช่น การลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีความมั่นคง หรือมีอัตราผลตอบแทนมากกว่าเงินเฟ้อ

2. เสถียรภาพของรายได้ (Stability of Income) ผู้ลงทุนมักลงทุนในหลักทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้สม่ำเสมอ เช่น ดอกเบี้ยพันธบัตร เงินปันผลหุ้นบุริมสิทธิ

3. ความงอกเงยของเงินลงทุน (Capital Growth) ผู้ลงทุนนำเงินดอกเบี้ยและเงินปันผลที่ได้รับไปลงทุนใหม่แทนการนำเงินไปบริโภค เพื่อปรับฐานะของผู้ลงทุนในระยะยาว ให้ดีขึ้น เพื่อรักษาอำนาจซื้อให้มีความคล่องตัวเพิ่มขึ้น

4. ความคล่องตัวในการซื้อขาย (Marketability) หมายถึง หลักทรัพย์ที่สามารถซื้อขายได้ง่ายและรวดเร็ว

5. ความสามารถในการเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ทันที (Liquidity)

6. การกระจายเงินลงทุน (Diversification) หมายถึง การกระจายความเสี่ยงจากการลงทุนในหลักทรัพย์ ซึ่งทำได้ 4 วิธี คือ

6.1 การลงทุนผสมระหว่างหลักทรัพย์ที่มีหลักประกันในเงินลงทุน และมีรายได้จากการลงทุนที่แน่นอนกับหลักทรัพย์ที่มีรายได้และราคาเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามภาวะเศรษฐกิจ

6.2 ลงทุนในหลักทรัพย์หลายๆ อย่างปนกัน

6.3 ลงทุนในหลักทรัพย์ของธุรกิจที่มีความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ เพื่อลดความเสี่ยงเรื่องภัยธรรมชาติ

6.4 ลงทุนในหลักทรัพย์ของธุรกิจที่มีลักษณะการผลิตที่ต่างกัน

7. ความพอใจด้านภาษี (Favorable Tax Status) การจ่ายภาษีของนักลงทุนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่นักลงทุนต้องให้ความสนใจ ผู้ลงทุนอาจเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้จากรายได้ที่ได้จากหลักทรัพย์ที่ลงทุนหรือจำนวนเงินที่ลงทุนในหลักทรัพย์ เช่น การลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) การลงทุนในพันธบัตรที่ได้รับยกเว้นภาษี เป็นต้น

4. แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน ความเสี่ยง และระยะเวลาลงทุน (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2548)

ผลตอบแทน ผู้ลงทุนได้ลงทุนในทรัพย์สินทางการเงินหรือการลงทุนในรูปแบบอื่นๆ ด้วยหวังว่ามูลค่าของการลงทุนจะสูงขึ้น และ/หรือ ได้รับกระแสเงินสดรับระหว่างงวดการลงทุน โดยผลตอบแทนรวมทั้งสองรูปแบบนี้ควรคุ้มกับอัตราเงินเฟ้อและความเสี่ยงจากการลงทุน ในการวิเคราะห์การลงทุนจะถือว่าผู้ลงทุนไม่อิ่มในผลตอบแทน (Nonsatiation) กล่าวคือ ณ ระดับความเสี่ยงที่เท่ากัน ยิ่งอัตราผลตอบแทนสูงผู้ลงทุนจะยิ่งพอใจ นอกจากนี้ผู้ลงทุนควรแยกแยะระหว่าง อัตราผลตอบแทนที่คาดไว้กับอัตราผลตอบแทนที่ได้รับจริง ผู้ลงทุนลงทุนเพื่อหวังจะได้รับผลตอบแทนซึ่งจะเกิดขึ้นในอนาคต แต่เมื่อเวลานั้นมาถึงผู้ลงทุนอาจได้รับผลตอบแทนจริง

ตรงตามที่คาดไว้ หรือน้อยกว่า หรือมากกว่าที่คาดไว้ก็ได้ นั่นคือ ผู้ลงทุนต้องตระหนักถึงความเสี่ยงซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับการลงทุนเสมอ

ความเสี่ยง เนื่องจากผลตอบแทนจากการลงทุนที่ได้รับจริงจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามที่ผู้ลงทุนคาดหวังไว้ก็ได้ การลงทุนที่อัตราผลตอบแทนที่ได้รับจริงไม่ตรงตามอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังไว้เรียกว่าการลงทุนนั้นมีความเสี่ยง สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสี่ยงจากการลงทุนมีหลายสาเหตุ ทั้งสาเหตุจากสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม อุตสาหกรรม และสาเหตุจากปัจจัยภายในกิจการ

ระยะเวลาการลงทุน ช่วงระยะเวลาการลงทุนสั้น-ยาว เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวกำหนดการเลือกชนิดของตราสารที่จะลงทุน และมีส่วนกำหนดระดับความเสี่ยงและอัตราผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนจะได้รับ

5. แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนรวม

กองทุนรวม เป็นโครงการลงทุนที่จัดตั้งและบริหาร โดยบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม มีวัตถุประสงค์ที่จะระดมเงินจากนักลงทุนทั่วไปหรือผู้มีเงินออม โดยการเสนอขายหน่วยลงทุนแล้วนำเงินไปลงทุนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ ตามที่กำหนด เช่น หุ้น ตั๋วเงิน ตราสารหนี้ และตามสารเงินประเภทต่าง ๆ ที่กฎหมายอนุญาตให้ลงทุนได้ หน่วยลงทุนมีทั้งประเภทที่ขายหน่วยลงทุนคืนให้กองทุนรวมไม่ได้ หากโครงการยังไม่สิ้นสุด เรียกว่ากองทุนปิด และประเภทที่ขายให้กองทุนรวมได้ก่อนโครงการสิ้นสุด เรียกว่า กองทุนเปิด ส่วนบริษัทจัดการลงทุนจะได้รับค่าตอบแทนในรูปค่าธรรมเนียมจากการจัดการกองทุนรวม เมื่อระดมทุนแล้วบริษัทจัดการจะจดทะเบียนกองทุนรวมเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากบริษัทจัดการ การบริหารกองทุนรวมอยู่ในหลักเกณฑ์ที่กฎหมายอนุญาตให้ลงทุนได้ภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ประกาศและข้อกำหนดของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2548)

6. หลักการกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (Long Term Equity Fund : LTF)

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2548) ได้อธิบายแนวคิดของกองทุนรวมหุ้นระยะยาว ดังนี้

กองทุนรวมหุ้นระยะยาว เป็นกองทุนรวมที่เน้นลงทุนในหุ้นสามัญที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 ของมูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุน ซึ่งจะแตกต่างกันตาม

นโยบายของกองทุนนั้น ๆ โดยภาครัฐให้การสนับสนุนให้จัดตั้งขึ้นเพื่อเพิ่มสัดส่วนผู้ลงทุนสถาบันที่จะลงทุนระยะยาวในตลาดหลักทรัพย์ การเพิ่มผู้ลงทุนสถาบันจะช่วยให้ตลาดทุนไทยมีเสถียรภาพมากขึ้น ทั้งนี้ ผู้ที่ลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวที่เป็นบุคคลธรรมดาจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อเป็นแรงจูงใจในการลงทุน แต่จะต้องถือหน่วยลงทุนไว้ไม่น้อยกว่า 5 ปีปฏิทิน สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ผู้ลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวจะได้รับ ประกอบด้วย

- ผู้ลงทุนสามารถนำมูลค่าเงินลงทุนไปลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราสูงสุดไม่เกิน 15% ของเงินได้ต่อปี และต้องไม่เกิน 500,000 บาทต่อปี

- ยกเว้นภาษีกำไรส่วนเกิน กรณีเสียชีวิตหรือทุพพลภาพจนไม่สามารถประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ หรือถือหน่วยลงทุนจนครบกำหนดอย่างน้อย 5 ปีปฏิทิน และจำนวนเงินลงทุนไม่เกินกว่าอัตราเงินลงทุนที่กำหนด

- กำไรจากการขายคืนหน่วยลงทุน (Capital Gain) ไม่ต้องนำไปรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สุวิทย์ พรมสุวรรณ (2545) ศึกษาความรู้ความเข้าใจต่อการลงทุนในกองทุนรวมของลูกค้ำที่มีบัญชีเงินฝากประจำกับธนาคารพาณิชย์ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 200 ตัวอย่าง พบว่านักลงทุนมีความรู้ความเข้าใจในกองทุนรวมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 2.47 ซึ่งจัดว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ เมื่อแยกตามเพศ พบว่าเพศชายมีระดับความรู้ความเข้าใจสูงกว่าเพศหญิง แยกตามช่วงอายุพบว่า ช่วงอายุ 31-40 ปี มีระดับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด แยกตามอาชีพพบว่า อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีระดับความรู้ความเข้าใจในกองทุนรวมมากที่สุด และแยกตามระดับความรู้พบว่า ผู้มีความรู้ในระดับปริญญาโทมีระดับความรู้ความเข้าใจในกองทุนรวมมากที่สุด เมื่อดูประสบการณ์ของนักลงทุนพบว่าร้อยละ 31 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการลงทุนในกองทุนรวมโดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการลงทุนคือให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าเงินฝากธนาคาร อีกร้อยละ 69 เป็นผู้ไม่มีประสบการณ์ในการลงทุนโดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการไม่เลือกลงทุนว่าขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการลงทุนในกองทุนรวม

วิภา คิตเมตตากุล (2549) ศึกษาทัศนคติของคณวิทำงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว จำนวน 200 ตัวอย่าง พบว่าคณวิทำงานเห็นด้วยกับการลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว โดยเห็นด้วยกับผลตอบแทนมากที่สุด โดยเฉพาะมีความพอใจจากการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี และคณวิทำงานเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นที่คิดว่าการออมเงินในรูปแบบของกองทุน มีความมั่นคงกว่าการออมเงินในรูปแบบอื่น และจากการเปรียบเทียบ

ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับทัศนคติที่มีต่อการลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวของวัยทำงานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพครอบครัว มีผลต่อทัศนคติด้านผลตอบแทน และด้านจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน ในส่วนของปัจจัยด้านอาชีพ และรายได้จะมีผลต่อทัศนคติโดยรวมด้านจุดมุ่งหมาย และด้านภาพลักษณ์ แต่ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อการลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวของวัยทำงาน

ศลิษา แสนพล (2552) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของผู้มีเงินฝากประจำของธนาคารกรุงไทยในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ที่มีต่อกองทุนรวมหุ้นระยะยาว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้มีเงินฝากประจำกับธนาคารกรุงไทยในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 150 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 36 – 45 ปี สถานภาพโสด สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 20,001 ถึง 40,000 บาท องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนรวมหุ้นระยะยาว คิดเป็นร้อยละ 46.8 เรื่องที่มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดคือ กองทุนรวมหุ้นระยะยาวเป็นกองทุนที่มีสิทธิประโยชน์ทางภาษี คิดเป็นร้อยละ 75.3 และเรื่องที่มีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุดคือ กำไรจากการขายหน่วยลงทุนต้องนำไปคำนวณภาษี คิดเป็นร้อยละ 26.7

องค์ประกอบด้านความคิดเห็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับการลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวในระดับปานกลาง โดยเรื่องที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ นโยบาย และความน่าเชื่อถือของบริษัทจัดการกองทุนมีผลต่อการเลือกลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 และเรื่องที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ กองทุนรวมหุ้นระยะยาวมีสภาพคล่องสูงซื้อขายง่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62

องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการลงทุน พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามสนใจลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว คิดเป็นร้อยละ 57.3 โดยสนใจจะลงทุนเพื่อต้องการสิทธิประโยชน์ทางภาษี รองลงมาคือ ผลตอบแทนที่น่าพอใจ ทั้งนี้ การลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวจะจัดหาเงินลงทุนทั้งหมดมาจากเงินทุนส่วนตัว และคาดว่าจะลงทุนเป็นจำนวนเงินน้อยกว่า 100,000 บาท โดยหน่วยงานที่ผู้สนใจเลือกลงทุนด้วยคือ ธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากความน่าเชื่อถือของหน่วยงาน และมีหลายสาขา ง่ายต่อการเลือกใช้บริการ สำหรับผู้ที่ไม่สนใจลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว ส่วนใหญ่มีเหตุผล คือ ไม่มีความรู้เพียงพอ และภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ